

ברכת האדם לאדם (ברכות הנחנין, ברכות הוודאח וברכת המצוות)
יש קשרים בין כל סוגי הברכות האלה, הן בין ברכת האדם לאדם וברכת האל לאדם וכן בין ברכת האל לאדם לברכת האדם לאדם.
נפתח בקשר בין ברכת האל לאדם לברכת האדם לאדם. המדובר הוא בשני מישורים:
האחד, האדם מעביר את ברכת האל לאחרים.

כל הברכות מעבירות את ברכת ה' ואינן נובעות מכוחו של המברך או מטעמו. כל הברכות בספר בראשית מזכירות את שם ה' ומבטאות את כוח ה' וריבונותו: "ויברך ה' וישמרך". כך הוא נוסח ברכת האב לבניו וכך הוא נוסח ברכת הכהנים לעם. ברכת כהנים מקושרת אל הברכות. כך, למשל, מפרש בעל הטורים על ברכת ה' לאברהם 'ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך ויהי ברכה' (בראשית יב ב) "ג ברכות כנגד ג ברכות כהנים".
בברכות נאמר כי הברכה היא ברכת אברהם וכי היא מועברת הלאה. 'ואל שדי יברך אותך.. ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך לרשתך את ארץ מגוריך אשר נתן אלקים לאברהם' (בראשית, 'וחקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך' (ברכת ה' ליצחק, בראשית, כו ג)
בברכות נעברת הבטחת ארץ כנען מדור לדור.

השני, משמעותה ותכליתה העיקרית של הברכה היא החמשכיות וההנצחה.
ברכת האל לבריאה, לברואיו ולנבחריו כמו גם ברכת האבות היא בשני החיבטים החמשכיות:

בחיבת החמשכיות: 'פרו ורבו'. הברכה היא חוק הטבע של החמשכיות. היכולת להמשיך ולקיים את העולם ואת הטבע היא הברכה. הברכה היא בגרעין, בהולדה, ברבייה ובגדילה. על הפסוק 'ויברך אותם אלקים' (בראשית, א כח) אומר הרמב"ן: "הברכה היא המאמר שנתן בהם כח התולדה לא דיבור אחר שיחיו מבורכים" ואומר אור החיים: "שיחיה בהם כוח המוליד".
כך גם שאר הברכות לאבות, מצד אחד, ושל האבות, מצד שני, בספר בראשית. עניינם הוא החמשכיות: הבטחת הזרע, 'וחפירתי אתך במאד מאד' (ה' לאברהם, בראשית יז ו); 'כי ברך אברכך וחרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים' (ה' לאברהם, בראשית, כב יז); 'וחרבתי את זרעך ככוכבי השמים' (ה' ליצחק, בראשית, כו ד); 'ויהי זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה' (ה' ליעקב, בראשית, כח יד) וכן 'פרה ורבה גוי וקהל גויים יהיה ממך ומלכים מחלצייך יצאו' (ה' ליעקב, בראשית, לה יא), והבטחת החמשכיות של היעוד הרוחני והלאומי, להתהלך לפני האלהים בדרך 'להיות לך לאלקים ולזרעך אחריך' (בראשית יז ז). ואכן ברכת יעקב ליוסף ולבני יוסף היא בתבנית זאת: 'וידגו לרוב בקרב הארץ'.

בחיבת החמשכיות ניתן להזכיר גם את העובדה שהברכות כולן מעבירות מאב לבן את ברכת אברהם ואת הבטחת ה' לגבי הארץ ולגבי הייעוד. יעקב בפרשת ויחי (מח ג-ה) לפני ברכתו ליוסף מזכיר את ברכת ה' אליו כמו גם את היחס בין ה' לבין האבות שקדמו וחרציפות (מח טו).

הברכה היא תוספת וריבוי. כך אומר האבן עזרא על 'ויברך אלקים את יום השביעי' (בראשית, ב ג) "ברכה ותוספת טובה וביום הזה תתחדש בגופות דמות כוח בתולדות ובנשמות כוח ההכרה והשכל". הרמב"ן על ברכת יצחק ליעקב 'ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש': "והברכה תוספת וריבוי".
ההנצחה:

ברכת האל לעולם היא ההנצחה. ברכת האל לאדם היא ההנצחה: 'ונברכו בך' (ברכת ה' לאברהם, בראשית, יב ג; ליעקב, בראשית, כח יד) 'ויתברכו בזרעך כל גויי הארץ' (ברכת ה' לאברהם, בראשית, יב ג; ליעקב, בראשית, כח יד)

ליצחק, בראשית, כו ז): ואכן ברכת יעקב לבני יוסף היא בתבנית זאת: בן יבן יישר אב
וברכת האבות לבנים בכל ערב שבת 'ישימך אלהים כאפרים ומנשה' מממשת זאת.
הברכה כדרך לקביעת יורש, ממשיך, וכדרך חיים כיוצרת מחויבות, כמטילה ייעוד, כקובעת
דרך. הברכה ואופי הברכה מלמדים על העדפות (צוואה, סימון יורש), ועל כיוון התפתחות
וייעוד מכון. זו משמעות ברכת יצחק (צוואה, סימון יורש) וללא ספק זו משמעות ברכת
יעקב הן לבני יוסף והן לבניו. הברכה כדרך חיים ולא כקובעת מיסתורין חד-פעמי או
כבעלת משמעות מגית.

הברכה משליטה רציפות. בכל אחת מן הברכות מודגשת הרציפות של האבות, אברהם, יצחק
ועקב. ה' בברכתו ליעקב 'אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק' (בראשית, כח ג). יעקב
בברכתו לבני יוסף 'האלקים אשר התהלכו לפניו אברהם ויצחק, האלקים הרועה אותי מעודי
ועד היום' (מח טו) 'ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק' (מח טז).
הברכה אינה הבטחה חד-צדדית, קיימת ועומדת לעצמה מרגע שיצאה מפי המברך. היא
תמיד ביטוי לשכר והיא תמיד מותנית.

כך, למשל, הברכה היא תולדה של 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת, מצוותי,
חוקותי ותורותי' (בראשית, כו ה). מתנת ה' את הארץ היא על תנאי וברכת ה' היא על תנאי
של שמירת המצוות.

בברכת ה' לאברהם (בראשית, יז) סמוך מיד לאחר הברכות נאמר שם מפי ה' לאברהם (פסוק
ט) 'ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריך לדורותם'.

ביעקב נאמר 'ויירא יעקב מאד' (בראשית, לב ח) למרות ברכת ה' והבטחתו 'ושמרתך בכל
אשר תלך' (בראשית, כח טו) והמדרש מסביר את חששו "וירא יעקב, אמר שמא יגרום החטא"
(ברכות ד א). חיינו הברכה אינה מובטחת היא על תנאי. החטא מבטל הבטחה. אין שום כוח
מגי במילח ובברכה עצמה.

כך גם מסבירים הפרשנים את רצונה של רבקה שברכת יצחק תחול על יעקב ולא על עשו.
הואיל והברכה, ובמיוחד הבטחת הארץ, אינה מוחלטת אלא מותנית בתנאי של קיום מצוות. אי
אפשר לסמוך על עשו שיעמוד בתנאי וממילא ההבטחה הנכללת בברכה עלולה להיות
מסוכלת (ראה חומש רב פנינים 'ברכת יצחק לבניו' על בראשית כז ליד פסוק לג).

הברכה יש בה יסוד נורמטיבי

לא רק בחיותה מצווה המוטלת על האדם כלפי האל

אלא גם בכך שכל ברכה של אדם לאדם בעצם משליטה את ריבונות ה'. בהיות ריבונות ה'
בסיס לברכה, בחיות חדגש בכל ברכה כי למעשה הברכה מסורה לה' ובחיותה מותנית
ברצונו.

באן גם הקשר בין הברכה של האדם לאדם לברכה של האדם לאל (התפילה), דהיינו:
השלטת ריבונותו של ה' בעולם ההכרה באל.

וכן בחיותה העברת אחריות מן האל לאדם, במתכונת העברת האחריות מן האל לאדם
בקביעת המצוות (תורה לא בשמים היא). על הפסוק 'ואעשך לגוי גדול והיה ברכה' (בראשית
יב ב) אומר המדרש: "הברכות נתונות בידך. עד עכשו היו בידי, ברכתי לאדם ולנה, ומעכשו
אתה תברך את אשר תחפוץ". אור החיים על ברכת יצחק ליעקב 'ויברכהו' 'ניתן לך'ף
"שמפתח הברכות נתנו ה' לאברהם ואברהם ליצחק ועתה מסרם יצחק ליעקב והוא אומר
ויברכהו, פירוש מסר לו הברכות שיחיו ברשותו"

הקשר בין סוגי הברכות כולם מודגם בפסוק שתוכנו הוא ברכת ה' לאברהם 'ואברכה מברכיך
ומקלליך אאר' (בראשית, יב ג) שגם ממנו לומדים חז"ל דין לגבי אורח ובעל בית כאשר
האורח מתבקש זמן על כוס של ברכה. אומר המדרש (ברכות נא א): "'ואברכה מברכיך', מכאן
אמרו, מי שנותנים לו כוס של ברכה לברך ואינו מברך מתקצרים ימיו, שנאמר 'ואברכה
מברכיך'."

ביטוי זה של משמעות הברכה מוטעם בדברי חז"ל בעוד הסרת המגיה מן הברכות היא

י כיבוניק הערות כפרשת השבוע טכ פרשת ויחי:
יעקב מעביר לבניו את ברכת אברהם ואת הייעוד הגדול ללכת לפני האלהים אשר אבותיו
וגם הוא הלכו לפניו
יעקב אבינו בסוף ימיו מתעלה לדרגת מי שחזוה את אחרית הימים וחוא צופה את הייעוד
הגדול של החליכה בדרך ה' לדורות הבאים